

Tokrat ne smemo zamuditi priložnosti

PRED VOLITVAMI DEŽELNEGA PARLAMENTA

Pred deželnimi volitvami

To pot bomo Slovenci v naši deželi 17. junija že tretjič volili nov deželni svet Furlanije-Juljske krajine. Ko bomo volili kandidate, želimo, da bi novoizvoljeni člani deželnega sveta predvsem v novi mandatni dobi upoštevali, da je slovenska narodnostna skupnost sestavni del deželnega prebivalstva, zato so zanjo potrebne specifične rešitve.

Dežela se mora načrtno baviti s preučevanjem slovenskih vprašanj. Zaradi širokih prvo, drugo in tretje stopenjskih priložnosti bi dežela lahko zakonsko ukrepala v korist Slovencev na področju kmetijstva, toponomastike, strokovnega in vaještkega izobraževanja, otroškega varstva kulturnih dejavnosti, univerzitetne in raziskovalne dejavnosti, obrništva, trgovine, prevoza, zdravstva, družbeno-gospodarskega načrtovanja, decentralizacije v korist krajevnih ustanov, proračunskih postavk, glede nameščanja osebja v deželnih in perifernih uradih vseh stopenj, sestavljanja najrazličnejših odborov in komisij posvetovalnega in odločujočega značaja, novih organov krajevnih oblasti in vmesni stopnji med deželo in občini.

Dežela Furlanija-Juljska krajina mora zagotoviti njenemu celotnemu prebivalstvu gnotni obstoj in omogočiti vrnitev izseljencev, hkrati pa mora pri vseh ukrepih upoštevati gospodarske interese celotnega, prav tako tudi slovenskega prebivalstva.

Zaradi tega je treba v delo deželnih organov vnesti prakso, po kateri bo naša skupnost konzultirana in pritegnjena k pripravljanju zakonskih osnutkov in drugih ukrepov. Vsekakor je poleg tega treba spraviti v življenje tudi Urad za vprašanja slovenske narodnostne skupnosti pri predsedstvu deželnega odbora in zagotoviti njegovo učinkovitost.

S pičo prisotnostjo pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti v deželnem svetu je okrnjena možnost vplivanja na odločitve sveta samega. Zato je utemeljeno pričakovanje, da bodo stranke, ki prejema slovenske glasove, zagotovile ustrezno število izvoljenih Slovencev v deželnem svetu.

Če bomo glasovali zedinjeni, bomo lahko izvolili enega ali morda celo dva poslance iz naših krajev - V videmskem volilnem okrožju nas je po številu dovolj, pozabiti pa moramo na strankarsko pripadnost naših kandidatov - Glasujmo torej tistega, ki nam daje največ garancij, da bo ščitil naše narodnostne in socialne pravice, ki nam pripadajo

Sedemnajstega in osemnajstega junija bodo volivci videmskega in tolmeškega volilnega okrožja, kamor sodijo beneški, rezijanski in kanalski Slovenci, stopili pred volilne skrinjice.

Kot smo že omenili na drugem mestu, predvideva novi sestav deželne skupščine izvolitev 61 deželnih poslancev kar pomeni, da pride približno en poslanec na vsakih dvajset tisoč prebivalcev. Naša dežela ima štiri province, vendar je v smislu volitev razdeljena na pet volilnih okrožij. V volilnem okrožju Videm, kamor pripadajo volivci Beneške Slovenije (občine Brdo v Terski dolini, Tipana, Neme, Ahten, Fojda, Tavorjana pri Čedadu, Prapotno, Špeter ob Nadiži, Podbonesec, Sovodnje, Sv. Lenart, Srednje, Grmek in Dreka) bo izvoljenih 21 poslancev, volilno okrožje Tolmeč, kamor pripadajo Slovenci iz Kanalske doline in Režije ter Gorjanov ima na razpolago 5 poslanskih mest. To volilno okrožje je imelo pri zadnjih volitvah šest poslanskih mest, a se je število razpoložljivih poslanskih mest skrčilo zaradi padca prebivalstva. Volilno okrožje Trst bo izvolilo 15, Gorica 7 Pordenone pa 13 poslancev.

Slovenci videmske pokrajine ne smemo zamuditi priložnosti za izvolitev našega narodnega predstavnika,

saj kandidira več naših mož na raznih listah v videmskem volilnem okrožju. Če bi vsi složni volili za najbolj zavednega in socialno čutečega kandidata, bi bil ta prav gotovo izvoljen, saj nas je po številu dovolj, če upoštevamo, da živi v videmskem volilnem okrožju nad 30 tisoč Slovencev. Za izvolitev enega samega poslanca je dovolj nekaj tisoč preferenčnih glasov.

Priliko torej imamo, le naloge moramo enotni, saj nam volilni zakon in tudi razdeljenost po volilnih okrožjih to možnost nudijo. Beneški Slovenci volijo namreč samo v enem volilnem okrožju in sicer v videmskem.

Seveda so razne stranke vključile v svoje liste kandidate iz naših krajev, da bi pritegnile čimveč glasov, a možnost, da zagotovo izvolimo našega narodnega zastopnika v deželnem parlamentu obstoja le v tem, če se vsi zedinimo in glasujemo za enega samega kandidata ene liste.

Za koga bi morali glasovati, ni treba toliko premišljovati, ker je vsem znano, kdo si je do danes najbolj prizadeval za obstoj naše narodnostne skupnosti.

Tokratna volilna propaganda je zelo razgibana po naših vaseh v Beneški Sloveniji, kakršne nismo bili vajeni doslej. Razne politič-

ne stranke so namreč v svojih volilnih programih predložile marsikaj novega in to predvsem PCI (italijanska komunistična stranka), na kateri kandidira naš rojak Izidor Predan iz grmaškega komuna, PSI (italijanska socialistična stranka), na kateri kandidira Jožef Marinič iz špeterskega komuna. Socialdemokratska stranka (PSDI) je vključila v svojo listo kar dva kandidata, a v njenem programu ne najdemo niti besedice, ki bi nam zagotavljali zaščito nase narodne skupnosti. Tudi furlansko gibanje (Movimento Friuli) je vključilo v svojo listo enega iz Beneške Slovenije. Krščanska demokracija, ki žanje pri nas največ glasov, se o zaščiti naše manjšine sploh ne meni, čeprav kandidira na tej listi sedanji pokrajinski odbornik Romano Specogna iz Podbonesca.

Velika škoda je, da ni prisotna Slovenska skupnost tudi v videmski pokrajini, ker bi pritegnila prav gotovo največ glasov. Čudimo se, da Slovenska skupnost, ki je predstavila svoje liste na Tržaškem in Goriškem, ni niti tokrat izkoristila prilike, da bi bila prisotna tudi pri nas.

Pred dvajsetimi leti smo se v Beneški Sloveniji predstavili za občinske in pokrajinske volitve samostojno. Kljub temu, da smo ime-

li nasproti vse stranke, so kandidati iz Beneške Slovenije dobili precej veliko število glasov in v nekaterih občinah so bili celo izvoljeni. In to v časih ko je bila velika gonja proti vsakemu zavednemu Slovincu! Vsi se prav gotovo še spominjajo, kako so nas preganjali samo če smo brali slovenske liste. Naš časopis je bi še posebno predmet najbolj strupene propagande in njegovi uredniki so se morali večkrat zagovarjati na za-

tožni klopi pred italijanskimi sodišči. Danes, ko so se časi spremenili na boljše in ko nam je dana možnost, da se aktivno udeležimo volitev, da izvolimo svojega narodnega predstavnika v deželni parlament, smo odsotni.

Nam ne ostaja torej drugega, ponavljamo, da podpremo tistega kandidata tiste stranke, ki nam daje največ garancij, da bo ščitil naše narodne in socialne interese.

Koga voliti?

Kandidatne liste vseh strank, ki kandidirajo svoje predstavnike za novi deželni odbor so vložene, znani so tudi že vsi kandidati in samo od volivcev je zdaj odvisno, kako bo sestavljen nov deželni odbor, tretji zapored v naši deželi.

Naša dežela je razdeljena na pet volilnih okrožij, kandidatne liste pa so naslednje:

TRST: KPI, MES-DN, Slovenska skupnost, PSI, PRI, KD, PLI, Friuli - TLT, PC (ml) I, PSDI.

GORICA: KPI, PRI, MSI-DN, PSI, KD, Slovenska skupnost, Movimento Friuli, Friuli-TLT.

VIDEM: KPI, PRI, PLI, MSI-DN, PSI, PSDI, Friuli-TLT, PC (ml) I, KD.

TOLMEČ: KPI, PRI, PLI, MSI-DN, PSI, PSDI, Friuli-TLT, PC (ml) I.

PORDENON: KPI, PSDI, PRI, MSI-DN, Friuli-TLT, Movimento Friuli, PC (ml) I.

In na katerih listah ter kod kandidirajo slovenski kandidati?

Slovenci kandidirajo na listah KPI v tržaškem, goriškem in videmskem volilnem okrožju, PSI v istih treh okrožjih in Slovenske skupnosti v okrožjih Trst in Gorica.

Na listi KPI v Trstu kandidirajo Dušan Lovriha, Jan Godnič, Jelka Gerbec, Rudolf Grgič in Avgust Žerjal; v Gorici kandidira Venceslav Devetak in v okrožju Videm Izidor Predan iz komuna Grmek. Vsekakor je pomembna kandidatura Izidorja Predana v Vidmu, saj objektivno presega okvir ene stranke in ima v tem smislu širši značaj.

Na listi PSI v Trstu kandidirata Lucijan Volk in Vojko Kocman, v Gorici Marko Waltritch, v okrožju Videm pa Marinič iz Špetra. Pri tem je zelo pomembno dejstvo, da prvič kandidira PSI v videmskem okrožju uglednega slovenskega kandidata Mariniča.

Izmed beneških Slovencev pa so na kandidatnih listah v posameznih volilnih okrožjih še naslednji: na listi PSDI Franco Dorbol iz Špetra in Franco Vazzaz iz Tipane; na listi MF Mario Vazzaz iz Brda v Terski dolini; na listi DC pa Romano Specogna iz Podbonesca.

In koga bomo torej volili? Jasno je, da predvsem naše ljudi, ne glede na to, na listi katere stranke so, saj so kot takšni, kot pripadniki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, edina in zanesljiva garancija, da bodo, če bodo izvoljeni, v vsakem primeru v deželi najbolje, najbolj kvalificirano in tudi najbolj predano zagovarjali in branili koristi in napredek naše skupnosti v Italiji. Zato je odgovor na to vprašanje popolnoma jase: na volitvah volimo naše, slovenske ljudi.

Skupina zapuščenih hiš v vasi Breg (Pers), ki je najzapadnejša in najbolj visoko ležeča v Terski dolini.

Sestanek županov sedmih komunov Nadiških dolin Tavorjane in Prapotnega

Sestanku je prisostoval predsednik deželnega odbora Berzanti

Pred kratkim so se sestali v Špetru župani sedmih komunov Nadiških dolin: Špeta, Podbonesca, Sovodenj, Sv. Lenarta, Grmeča, Srednj in Dreke ter Tavorjane in Prapotnega. Konferenci je predsedoval deželni odbornik Berzanti, prisotna pa sta bila tudi deželni odbornik Giacomo Romano in pokrajinski odbornik Romano Specogna iz Tarčeta pri Podbonescu.

Teh devet komunov, katerih predstavniki so se sestali v Špetru, bo ustanovilo gorsko skupnost. Razpravljali so predvsem o deželnem

zakonu, ki nudi skupnostim razne beneficije in bi jih kazalo izkoristiti. Dokončno pa še ni bilo sklenjeno, če bo sta v skupnost vključena tudi komuna Tavorjana in Prapotno, čeprav imata iste probleme kot komuni Nadiških dolin.

Razpravljali so na široko tudi o turističnem razvoju tega področja Beneške Slovenije. V intervencijah so predsednik Berzanti in oba odbornika poudarili, da ustanovitev gorske skupnosti odgovarja homogenosti, ki jih predvideva deželni zakon.

Videmski prefekt obiskal Špeter in Podbonesec

Obiskal je tudi najbolj zapuščeno vas Črni vrh

Nekaj dni od tega je videmski prefekt dr. Sciacaluga obiskal Špeter in Podbonesec, kjer so ga sprejeli župani ter komunski odborniki in konsilij. Obrazložili so mu težko ekonomsko stanje teh dveh komunov, ki vlada posebno v hribovskih vaseh.

Prefekt je šel nato v Črni vrh, ki je najbolj visoko ležeča in najbolj oddaljena vas v podboneškem komunov. Tu se je lahko na lastne oči prepričal kakšno je stanje v tej vasi, kjer so problemi nešteti. Prefekt je obljubil, da bo interveniral, da bi ta kompresorij Nadiške doline čimprej užival vse beneficije, ki jih predvidevajo zakoni o pomoči zaostalim hribovskim krajem. Gre predvsem za dvig živinoreje, ker so dani tu vsi pogoji za to panogo, za ojačenje vodovoda in ureditev cest.

UREJAJO CESTO, KI VODI V GORENJI BRNAS

Špeterska komunska administracija je dala te dni v popravilo cesto, ki vodi v Gorenji Brnas. Z deli so že pričeli pred časom, a so jih morali ustaviti, ker je zmanjkalo denarja. Sedaj bodo zgradili tudi oporne zidove in cesto asfaltirali. Stroške bodo krili iz deželno podporo.

TUDI V SENLENARTU ŠPORTNO IGRISČE

Te dni je komunska administracija dala v gradnjo športno igrišče, na katerem bodo šolarji, ki obiskujejo šenlenarško srednjošolsko igrali odbojko (pallavolo) in košarko (pallacanestro). Igrišče bo na razpolago tudi članom športnega društva, ki igrajo nogomet.

Novo športno igrišče bo stalo en milijon in 300 tisoč lir. Del stroškov bo krilo ministrstvo za šolstvo.

IZID VOLITEV V KMEČKO BOLNIŠKO BLAGAJNO

V upravni svet kmečke bolniške blagajne v Šenlenartu so bili izvoljeni slede-

či kandidati: Cirillo Osgnach, Luciano Simaz, Lorenzo Visin, Luciano Bledig, Fiorenzo Chiuch, Gian Franco Cernotta, Danilo Oviszich, Lorenzo Terlicher, Mario Carlig, Luciano Crucil, Tarcisio Chiacig, Mario Scaunich in Sergio Clinaz; za sindikalni kolegij pa Mario Rucli, Camillo Crucil, Egidio Simaz in Aldo Bledig.

ZLATA POROKA V DOLENJI MERSI

Giuseppe Stanig in Virginia Margutti iz Dolenje Mese sta ta mesec slavila zlato poroko v krogu svojih najbližjih. Nista še stara, saj je njemu komaj 75 let, njegovi življenjski družici pa

IZ REZIJANSKE DOLINE

Prijavljeni divji ribiči

V hudournik Rezijo, ki teče po istoimenski dolini, so že večkrat zasejali na ti-soče iker in ribic z namenom, da bi se tam razmnožile, a kaj pomaga, če jih divji ribiči (pescatori di frodo) polove še predno so godne. Da bi zaščitili pred temi vandali vodno bogastvo Rezije, so ribiče nadzorovali in pred dnevi prijavili kar šest oseb, ki so brez dovoljenja lovili v rezervatu. O prepovedi ribolova natistem kraju so bili namreč seznanjeni, saj je tam nameščenih več opozorilnih tabel.

FILIBERTO MICELLI IZ SV. JURJA ZRTEV PROMETNE NEREČE

Ponoči med 20. in 21. majem je prišlo na cesti, ki vodi iz Spilimberga v Videm, do strašne prometne nesreče, kjer je izgubil življenje 53-letni zidar Filiberto Micelli, ki je bil gost nečakinje, ki stanuje v Colugni pri Vidmu, se je vračal proti njenemu domu z biciklom, a med potjo ga je povozil do smrti nek avtomobilist, ki je po nesreči izginil v neznanju.

komaj 68 let. Oba opravljata še vsa dela na polju in v hiši, saj so «naše korenine» trdne kot dren. Zelimo jima še dosti zdravih in srečnih let v krogu svojih dragih.

MARIO CENCIG IZ PODBONESCA PREDSEDNIK KMEČKE BOLNIŠKE BLAGAJNE

Za novega predsednika kmečke bolniške blagajne v podboneškem komunov je bil tokrat izvoljen Mario Cencig, za podpredsednika Elio Specogna, za upravnike pa Mario Qualla, Primo Laurencig in Desiderio Petricig.

CESTITKE

V zadnjem času so se poročili kar trije naši vaščani: Maria Teresa Moreale, ki je vzela za moža Rinalda Mughlerija iz Čedada, Renzo Crucil, ki je vzel za ženo Carmen Pizzini iz Čedada in Renato Specogna, ki se se oženil z Bruno Crucil tudi iz Čedada.

Njihovi prijatelji jim čestitajo in želijo dosti veselja in sreče v zakonskem stanu.

PODBONESEC

SESTANEK O PREHODU V ŠTUPCI

Pred kratkim je bil v Štupci sestanek, na katerem so pregledali elaborate, tehnološko povezane s sistematičnim mejnega prehoda v Štupci. Sestanka sta se poleg pristojnih udeležila tudi pokrajinski odbornik Specogna in deželni odbornik Varisco.

Ob koncu sestanka je odbornik Specogna pozval navzoče, naj čim tesneje sodelujejo s pokrajinsko upravo pri uresničitvi vseh načrtov, ki jih imajo v zvezi s sistematičnim mejnega prehoda.

IZPOD KOLOVRATA

Pokrajinska administracija odobrila načrt za cesto Klodič - Kras

Pred nekaj dnevi je pokrajinska administracija odobrila načrt za gradnjo drugega «lota» panoramične ceste, ki vodi iz Klodiča (grmeški komun) v Kras (dreški komun). Kot predvideva načrt, bo omenjeno delo stalo 80 milijonov lir.

Če bodo dela potekala v redu, bo tako čez dobro leto ustvarjena na tem področju krasna turistična krožna pot: Most sv. Kvirina na teritoriju špeterskega komunov, od tu pa po teritorijih komunov Sv. Lenart v grmeški komun do Krasa, kjer se bo priključila že obstoječi turistični cesti, ki vodi na Staro goru.

Ta cesta bo brez dvoma prav gotovo mnogo pripomogla k turističnemu razvoju sedaj zakotnih vasic Nadiške doline.

V KLODIČU NEZDRAVA PITNA VODA

Prišlo je poletje in prav v tem času, ko ljudje potrebujejo največ vode, da se odžejajo po trdem delu na polju, je postala voda nepitna. Vodovod daje namreč nezdravo pitno vodo, ker je okužen. To so ugotovili na inštitutu, kjer so pregledali vodo. Vodovodne cevi so stare in verjetno skozi njih pronicna zemlja in zato je voda polna bakterij.

Sedaj vozijo vodo v Klodič v avtocisternah in sami si lahko predstavljamo na kakšne težave nalete ljudje, ker vode ni nikoli zadosti pri hiši, posebno takrat, ko

je zmerjena. Večina ljudi pije mineralno vodo, ta pa seveda stane.

Komunska administracija bo sedaj najprej poskrbela za nabavo čistilnih naprav, če bo kaj pomagalo, če je pa tako, kot pravijo domačini, da se voda onečisti, ker so cevi razpokane, bo delo dolgo in drago.

SPOMINSKA PLOŠČA UMRLIM RUDARJEM NA POKOPALIŠČU V LJESAH PRI KLODIČU

Praznik dela, prvi maj, so v grmeškem komunov proslavili tako, da so se tega dne spomnili žrtev dela doma in v tujini in so tem umrlim borcem za vsakdanji kruh postavili pri pokopališču v Ljelah pri Klodiču spominsko ploščo. Kot vemo, je odšlo na najbolj trda dela v rudnike (miniére) največ mladih moči iz komunov Grmek, Dreka in Srednje in zato beležijo največ žrtev prav iz te okolice. Nekateri so se smrtno ponesrečili, drugi so si nalezli neozdravljivo silikozo ali pa ostali težki invalidi. In vse to za tisti kosček kruha, ki jim ga domača zemlja ni mogla dati!

KRONIKA NESREČ

REZIJA: 28-letni Galdino Di Floriano je padel z motocikla, ko se je vračal proti domu. Na srečo je dobil samo lažje poškodbe po nogah in ga zdravi komunski zdravnik.

PODBONESEC: 2-letni Andrej Domenis je padel po stopnicah in dobil hudo rano nad očesom. V čedadškem špitalu so mu rano zašili in fantič bo ozdravil v 20 dneh.

DREKA: 34-letni Dino Trusgnach je tudi padel z motocikla in se pri padcu močno udaril v glavo. Najprvo so ga peljali v čedadski špitalu, potem pa v Videm, da so ga operirali. Ozdravil bo v enem mesecu.

V špitalu so morali peljati tudi 62 letno Antonijo Rutar iz Klobučarjev. Žena je padla, ko je šla po strmi poti na polje in si zlomila desno roko v komolcu.

SV. LENART: 55-letno Onorino Crisetig iz Jagneda in njeno hčer 34-letno Cesiro Predan, ki stanuje v Čedadu, so morali peljati v špi-

CUVAJMO VODNO BOGASTVO SEKCIJA ŠPORTNIH RIBIČEV V KLODIČU

Pred kratkim so v grmeškem komunov ustanovili sekcijo športnih ribičev «I Piranhas», ki pripada istoimenskemu centru v Nadiški dolini. Sekcija ima svoj sedež v gostilni «Pri Aldu» v Klodiču.

Izvolili so upravni svet, ki ga sestavljajo: predsednik Romeo Clodig, podpredsednik Isidoro Sdraulig in svetovalci Cirillo Scuderin, Marcello Primosis, Fabiano Vogrig in Giuseppe Vogrig.

Sekcija si je zadela nalogo, da bo organizirala ribolovska tekmovanja in tudi vzgajala mlade ribiče v tem športu.

Nadiža bi bila lahko zelo bogata voda, a mnogi brezvestneži uničujejo to vodno bogastvo. Prav bi bilo, da bi postavili več ribičkih čuvajev, ki bi stalno nadzirali kako in kaj lovijo. V Nadiži in njene pritoke je bilo namreč zasejanih že dosti iker in mladih ribic, a kaj pomaga, če jih polove še predno bi se mogle razmnožiti.

TAVORJANA: 66-letni Leonardo Macorig iz Mažerol je nerodno stopil po stopnicah domače hiše in padel. Dobil je hud pretres možganov in se bo zato moral zdraviti najmanj mesec dni.

Naši dragi rajniki

IZ KOMUNA REZIJA: 53-letni Filiberto Micelli iz Sv. Jurja, 58-letna Maria Lettig Di Lenardo.

IZ KOMUNA BRDO: 65-letni Pietro Sgorlon.

IZ KOMUNA NEME: 69-letna Palmira Teresa Gervasi por. Boschetti, Giorgio Missera.

IZ KOMUNA AHTEN: 72-letna Corona Molinari por. Zamolo, 80-letni Rino Rousel, 70-letna Elvira Mattielich.

IZ KOMUNA FOJDA: 81-letna Italia D'Agostini por. Tomat.

Vsem svojcem naših dragih rajnikov izrekamo naše globoko sožalje.

Filiberto Micelli

Potovalne olajšave za deželne volitve

Volivci, ki bodo šli v svoje volilno okrožje od 10. do 17. junija (v Val d'Aosti) in od 17. do 24. junija v deželi Furlanija-Juljska krajina, imajo pravico do posebnih po-

tovalnih olajšav. V posebej pride potovanje z vlakom, koncesijskimi prevozi z letali in ladjami. Za podrobnejše informacije, naj se volivci obrnejo na potovalne agencije.

Sprehod skozi slovensko književnost

Mile Klopčič

je objavil nekaj svojih novih pesmi. Med narodnoosvobodilno vojno je napisal enodejanko Mati, ki je bila prevedena v srbsko, romunščino in slovaščino. Uredil je Pesmi naših borcev (ciklostirano 1944, v tisku 1945).

Klopčič se je izkazal tudi kot odlični prevajalec. V Ljubljanskem zvonu je 1928 leta izšel njegov prevod Blo-

kove pesnitve «Dvanajst», v zbirki «Divji grm» (1952) pa je zbral svoje prevode in prepesnitve svetovnih pesnikov od Heineja, Krilova in Lermontova do moderne nemške, češke, ruske in ameriške črnske poezije. Prevodel je več del v prozi, posebno pa je zaslužen kot prevajalec Puškina (izbrano delo v šestih knjigah) in Heinejevih del v slovenščino.

PRED TRIDESETIMI LETI

Resnica o grobišču v Šentlenartu

Da je zgodovina v nekem smislu pravična in objektivna, priča o tem morda najboljše partizansko grobišče v Šentlenartu, kjer so, uradno sicer še vedno pokopani neznani slovenski partizani. Le-ti so sicer po dolgem času končno prejeli zaslužen, dostojen grob, medtem ko je danes tudi res, da izmed trinajstih, v Šentlenartu pokopanih partizanov, danes vemo za imena osmih partizanov. Se več, danes vemo tudi za vse zgodovinske okoliščine ter bitko, v kateri so padli 31. maja pred tridesetimi leti.

Tako nam je eden izmed udeležencev tega boja, ki je sodil v okvir prvega pohoda slovenskih partizanov v Beneško Slovenijo spomladi 1943. leta povedal, da je I. Gregorčičev bataljon v sestavi Gregorčičeve brigade na Stolu izgubil zvezo, ko je nekdo zaspal in tako bataljon ni prišel z brigado na Mijo. Prebijal se je na lastno pest čez Beneško Slovenijo na Vipavsko, razbit na četice, ki so pokazale izredno junaštvo. Tako je, na primer, zapisano v brigadni kroniki Gregorčičeve brigade, četica, ki se je bojevala do zadnjega naboja na griču pod Srednjem v Šentlenarski dolini, imela trinajst mrtvih ter 23 ujetih, od katerih so v glavnem vsi preživeli, saj je kmalu zatem sledila kapitulacija Italije.

Da bi prišli resnici o tem boju do dna, smo poiskali Stano Benevol-Malik, partizanko Mileno, izmed preživelih partizank boja v Šentlenarski dolini.

«30. maja 1943 leta smo prispeli na vrh nekega griča, »je začela s pripovedjo partizanka Milena, kjer je bila majhna cerkva. Hodili smo vso noč in tod smo nameravali malo spati, toda ugotovili smo, da gredo Ita-

lijani v dveh kolonah prav na nas hrib, kjer smo se bili tistega majskega jutra zaustavili.

Z omenjenega hriba smo se torej umaknili v dolino in spet nazaj v hrib ter v neko vasico, kjer smo srečali nekega kabinerja z dekletom, ki sta šla obirat češnje. Istega dne zvečer smo imeli okrog 11 ure ob poti, pri neki meji, počitek. Takrat so pred nami zaregljale strojnice in takrat smo se raztepli. Vsak se je umaknil proč od kraja streljanja in ko smo se končno zaustavili, smo ugotovili, da nas je samo 21, hkrati pa smo tudi ugotovili, da smo se umaknili nazaj, tja, kjer smo bili za dne, ker se pač nismo znali orientirati. Tako smo spet prišli v omenjeno vasico, ko se je dani- lo. V neki hiši smo zagledali luč, menda se je telila krava. Bataljonski komiser Franc je šel vprašat v hišo, če so morda videli kaj naših borcev, vendar so mu odgovorili, da jih niso videli.

Skrili smo se v neko gosto grmovje, hkrati pa smo slišali tudi italijanske tovrnjake, ki so naokrog vozili vojake. Nenadoma nam je stražar povedal, da gredo Italijani po stezi in komisar Franc je ukazal, naj gremo naprej, spodaj po potoku navzgor in zavili smo na desno, v nek kostanjev drevored, da bi se prebili v smeri proti Soči.

Pretekli smo kakih 20-30 metrov, ko se je začelo streljanje in tovariši so začeli padati, ta je bil smrtno zadet, drugi hučo ranjen. Italijani so streljali na nas z vseh strani in kričali, naj se vdamo.

Se krepkeje smo stisnili orožje v roke, vendar naše orožje ni dobro delovalo. Tako so se Italijani približali in mene, Daneta ter še tri

Pred deželnimi volitvami, ki bodo 17. junija letos, je Slovenske kulturno gospodarska zveza izdala širšo in daljšo izjavo, iz katere povzemamo nekatere, zlasti za nas, najpomembnejše odlomke.

Deželi Furlaniji-Juljski krajini je bil priznan posebni statut zaradi tega, ker je slovenska narodnostna skupnost del njenega prebivalstva. Zaradi tega je naravno, da mora na podlagi omenje-

nega statuta tudi dežela ukrepati v prid Slovencev.

Slovinci ne moremo pristati na restriktivno razlago členov 3, 4, 5 in 6 statuta, po kateri naj dežela ne bi mogla ničesar ukrepati v prid naši skupnosti, čeprav je svoječasno osrednja vlada zastopala stališče, da tovrstno ukrepanje pripada osrednjim organom in je leta 1965 ustavno sodišče razsodilo v tem smislu.

Trdno smo prepričani, da ne gre za golo statutarno-pravno vprašanje, ampak predvsem za politično. Drugače si ni mogoče razlagati povsem odklonilnega stališča vlade in deželne večine v prvi poslovni dobi, ko smo bili v zakonih in drugih aktih Slovenci imenovani kot skupnost s posebnimi interesi, v drugi poslovni dobi pa ste v nekoliko spremenjenih političnih razmerah večina in osrednja vlada pristala na poimenovanje Slovencev s pravim imenom in je pet deželnih zakonov-sicer omejnega značaja v prid Slovencev.

V preteklem petletju je bilo izdelanih pet osnutkov zakonov za globalno zaščito Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini, od katerih so bili trije predloženi parlamentu v odobritev, eden pa deželnemu svetu marca 1972, da ga odobri in pošlje parlamentu s priporočilom v končno odobritev. Deželni svet ni o tem niti razpravljal, tako da je posredovanje dežele pri pristojnih organih izostalo.

V zvezi z reševanjem problemov naše narodnostne skupnosti sprejema Krščanska demokracija sistem postopnega reševanja in odkla-

nja globalno rešitev, ki jo vsebujejo omenjeni predloženi zakonski osnutki.

Obljubiti po 28 letih postopnost, pomeni nadaljnje nesprejemljivo odlašanje in zavlačevanje, poleg tega je postopnost brez etap in rokov povsem neobvezujoča.

SKGZ odklanja postopnost in poziva vse stranke ustavnega loka, da se bodo v naslednji mandatni dobi v deželnem svetu zavzemale, da dežela zavzame pozitivno stališče do globalnega zaščitnega zakona in da zahteva od osrednjih predstavniških teles, naj ta zakon izglasujeta.

SKGZ priznava, da je bila druga mandatna doba deželne sveta v odnosu do slovenske narodnostne skupnosti plodnejša kot prva in da je deželni svet v nekaterih primerih v praksi odklonil nesprejemljivo tezo, da dežela ne more sprejemati zakonskih določb v prid Slovencev. Žal je bila ta praksa omejena samo na pet zakonov in se ni torej dosledno izvajala v vseh primerih, kjer prihajajo do izraza specifični interesi Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini.

SKGZ poziva vse stranke ustavnega loka, naj prispevajo k uresničitvi zahtev Slovencev. Samo na takšen način se bodo uresničile določbe o človekovih pravicah, se bo utrdila demokracija, uveljavile ustavne določbe in statut dežele Furlanije-Juljske krajine, je rečeno ob koncu izjave SKGZ pred bližnjimi deželnimi volitvami.

Slovenska kulturno gospodarska zveza o deželnih volitvah

Pogled na Šentlenarsko dolino

FRANCE BEVK

Kaplan Martin Čedermac

57

Kaj je res uganila njegove misli? Ne, gotovo je slišala v vasi, že vsi govorijo o tem. Vprašanje ga je nekoliko vznemirilo. In vendar se mu ni mogel izogniti. Naslednji dan je nedelja, ena sama noč je vmes, moral bi se končno odločiti.

«Kako po naše?» je vprašal.

«Tako. Po slovensko.»

Pomolčal je nekaj trenutkov.

«Boš že videla, saj boš pri maši». Ni se hotel in bi se tudi ne bil mogel jasno izraziti. «Kaj govorijo po vasi?» je vprašal.

«Da bo zopet vse po starem», mu je odgovorila. «Da so ti nadškof dali dovoljenje.»

«Tako govorijo?»

«Da.»

Zrl jo je, zrl, nato je pogled zopet uprl v ogenj. Z vejo je nervozno drobnil rdeče ogle, ki so se spreminjali v pepel. Menda mu vaščani niso do konca verjeli. Morda so jim medtem prav nasprotni glasovi prišli na uho. Ne bo, kot je bilo, ako mu nadškof ni dal posebnega dovoljenja. Ali jim je mar lagal? Bridkostno se je nasmehnil.

Natočil je vino in ga izpil v kratkih požirkih, kakor da išče v tem neko rešitev. Znova se je zagledal v Katino, Otrok! Kdaj pa kdaj so še modrijani pri otrocih iskali odgovorov na zamotana vprašanja.

«Katina», se je oglasil zamolklo. «Povej mi, ali si se kdaj zlagala?»

Dekletu so zastale roke, preplašeno ga je pogledala. Saj Martinac dobro ve, da se je kdaj zlagala, vendar ji je bilo težko priznati. Vzelo ji je glas.

«No, le povej! Saj te zaradi tega ne bom pojedel. Ali si se kdaj zlagala.»

«Da.»

«No, no! Saj si se potem tudi spovedala, kaj?» se je nasmehnil njeni prepadenosti. «Človek greši. Še pravičnik sedemkrat na dan greši. Zdaj mi povej, ali se duhovnik sme zlagati? Ali se sme zlagati, recimo, svojim duhovljonom?»

Katini so znova zastale roke, bila je trda od začudenja. Prezgodaj se je veselila; brat je bil zopet tako čuden in nerazumljiv kot prejšnje dni. Ni si bila čisto na jasnem, kako naj mu odgovori.

«N-ne», je izjecljala.

«Tudi v sili ne? Iz svoje šibkosti, ker ne more povedati nekaj zelo težkega?»

Dekle je pomolčalo nekaj trenutkov. Bog ve, kam merijo njegove besede.

«Ne», je reklo negotovo in ga plaho pogledalo.

«Dobro», je dejal Čedermac. «Duhovnik ne sme lagati. Tudi v sili ne, iz svoje šibkosti. Ako duhovnik laže, imajo

vsiljivo pravico lagati. Če bi duhovnik klel, bi vas na vsa usta preklinjala...»

Zagledal se je v plamenčke, ki so igravo švigali iz dogorevajočih polen, in se bridko nasmihal. Bilo je od sile enostavno, kot je rekel Sever, a vendar tako zamotano in zapleteno. Obhajala ga je drhtavica, a se je delal mirnega. Čemu se muči? Nič več ne bo razmišljal o tem. Zanj je samo ena pot. Samo ena pot! Raztresti se je hotel z drugimi stvarmi.

«Katina! Katero pesem si prej pela?»

Zdržnila se je in ga proseče pogledala. Ni mogla zatajiti, kakor bi bila rada, saj jo je slišal.

«Tiho bod', ljubica», je povedala, se od zadrege spačila v usta in znova gledala v šivanje.

«Saj sem vedel. Zapoj še enkrat!»

Katina je položila roke v naročje, kakor da je brez moči. Z velikimi očmi mu je zastrmela v obraz. Kaj je z njim? Čemu jo muči? Pa so se mu oči smehljale. Povedala mu je, ker se je bala, da je ne najde na laži; a da bi pred njim zapela, ne, to je preveč.

«Saj ne morem.»

«Zakaj bi ne mogla.»

«Lahko že», je zategnila, ustnice so ji zatrepetale, a obraz ji je šel pol na smeh, a pol na jok. «Lahko že», je ponovila skoraj tiho, «a ne pred teboj.»

«Zakaj pa ne pred menoj? Ali je mar kaj tako pregrešnega? Pesmi so bile, pesmi bodo, ljubezen prav tako, vse je Bog dal. Rad bi slišal... Daj!»

Katina je vedela, da ne bo odnehal; poznala je brata.

Kotiček za emigrante

Dvogovor s Subidom

2

Ali veste, koliko žrtev stane, kadar ima družino razdeljeno na dva ali več delov. Pogosto morajo tudi sinovi, komaj dorasli trpeti posledice tega odhoda, še posebej, kadar nimajo vpliva staršev in jih morajo zaupati dedkom; da bi tako dali možnost obema staršema za odhod v tujino, to pa zato, da bi lahko svojim otrokom omogočili boljše prihodnost.

Verjmite, da je zelo boleče zapustiti družino, rodno deželo in prijatelje ter se znajti v neznanih deželah, kjer je vse potrebno začeti znova: druge navade, drugi običaji, drugi jeziki, druga mentaliteta, kjer nas nenehno zaljajo in smo nezazeleni zavoljo beračije in pogosto nam to povedo naravnost in jasno v obraz. Na primer, tisti, ki žive slabše v Švici, so sezonski delavci, ki ne morejo plačevati visokih najemnin, pa so prisiljeni živeti v barakah, kjer občinske in kantonalne oblasti menijo, da morajo biti stanovanjci teh barak izključno tujci: in tujec v Švici ni nič drugega kot državljani druge kategorije. Ta prebivališča so zgrajena na revnih območjih, slabo so izolirana pred mrazom in vročino, v senci tovarniških dimnikov, torej ne predstavljajo drugega kot resnično žalitev civilizacijskega življenja.

Moramo se na silo prilagoditi in podrediti najrazličnejšim industrijam ter popolnoma neznanim okoljem, kjer nas zlohotno kapitalistovo oko nenehno motri in dela tako več z očmi kot mi z rokami ter tako iztiska iz nas poslednjo kapljico krvi.

Med razpravo ob prvem prazniku emigranta v Subidu je bilo rečeno, da za vse to imajo emigranti v lasti «avtomobil». Na ta račun bi vam radi povedali zgodbo.

«Pred mnogimi leti je v sednji deželi živel »predsednik beračev« in številni med vami ste ga gotovo poznali. Ko je nekega dne vstopil v neko gostilno v Nadiških dolinah, je prisostvoval pričkanju med gostilničarjem in nekim drugim beračem zato, ker le-ta ni imel denarja, da bi plačal zapitek. In posredoval je omejeni »predsednik« ter plačal dolg, potem pa se je obrnil na svojega kolego z naslednjimi besedami: »Zapomni si prijatelj, da berač nikoli ne sme ostati brez denarja«.

Takšni smo tudi mi, emigranti: Berači, toda brez denarja.

Kdor je imel možnost potovati po Italiji, se je lahko pričal, da imajo celo cigani avtomobil, vendar ga ne uporabljajo kot »kako koristno stvar kot emigranti, temveč imajo hitre in drage avtomobile.

Omenjeni vljudni gospod, ki je bil izrekel one besede, verjetno ni vedel ali pa ni hotel povedati, da je »avtomobil« samo šala, ki mu jo dopušča kapitalist.

Nekoč so delali dvanajst in več ur dnevno, ne da bi se ozirali na praznike. Seveda z neko ponižnejšo vdanostjo kot dandanes. Danes pa se ji z zmanjšanim delovnim časom, s famoznim delom pri tekočem traku, produktivnost neverjetno zvišala in to je vzrok, da si je lahko del nas kupil famozni »avtomobil«.

Zavoljo tako velike emancipacije nima, v najmodernejših tovarnah, kjer skoraj ves delovni proces poteka s po-

močjo elektronskih strojev, delavec nima niti imena, pač pa številko. Na kontrolni kartici (vedno zaradi udobja delodajalca) je delavec označen številko in kadar se dogodi kaka neprijetnost, ne govore o kakem Ticiju, Kaju ali Semplaniju, temveč rečejo, da je delavec številka sto črtan s seznama.

Marsikdo bi te zgodbe lahko smatral za preveč odvečne stvari; zato se raje povrnimo v Subid in vrzimo nanj drugačen pogled. Leta 1949 (po statistikah) je Subid štel 515 prebivalcev, leta 1969 (nekaj manj kot dvajset let kasneje) pa jih je štel samo 270. Z drugimi besedami bi lahko dejali, da smo se v dvajsetih letih prepolovili. Zato lahko mirno rečemo, če je vojna začela s svojim uničevanjem, potem emigracija vodi k njegovemu koncu.

(Dalje prihodnjič)

Kaj bomo delali meseca junija

NA POLJU okopavamo in prisipljemo krompir. Pri tem delu pa moramo biti previdni, kajti v rahli zemlji ne smemo krompirja okopavati preveč na visoko. Pri takem okopavanju namreč preveč dvignemo zemljo in povečamo izhlapevanje zemeljske vlage. V takem primeru je boljše njivo večkrat opleti in prerahljati, kakor pa da bi zemljo obracali. Če se pokaže na krompirju strupena rosa (peronospora), ga moramo škropiti kakor trto.

Žitu odstranimo s škarnjami vse snetljive klase. Snetja ne raztresajmo med žitom, da se črni prah ne prime zrnja na zdravih klasih, s čimer bi se bolezen samo razširila. To delo opravljamo, kadar ni vetra.

NA TRAVNIKU je košnja pred vrati. Kosimo tedaj, ko je večina trav in detelj odcvetela. Trave so sočne in prebavljive samo do cvetja, potem izgubljajo na redilni vrednosti, četudi je krme nekaj več. Takoj po košnji lahko polivamo travnike z gnojnicjo.

V VINOGRADU je zdaj dosti dela. Najvažnejši opravili sta škropljenje in žveplanje. Zapomnimo si: strupeno roso lahko preprečimo, napadena trta

pa ne ozdravi več. Škropiti moramo torej o pravem času.

Če opazimo v zarodu grozdne molje, pridamo škropilni brozgi tudi svinčeni arzeniat.

Zdaj je potrebno povežati tudi mladje. Druga dela so: zeleno cepljenje in zatiranje trtjona.

V KLETI je zadnji čas za pretakanje vina. Toplota vinu škodi, zato držimo klet dobro zaprto, snažno in večkrat zažigimo malo žvepla v njej. Sodi naj bodo vedno polni, zato zalivajmo vsak teden z dobrim, čistim in zdravim vinom. Tudi prazne sode večkrat zadimimo.

V SADOVNJAKU se na mladih čašnjah, posebej pa breskvah, kažejo listne uši in mravlje. Proti tej golazni najbolj pomaga škropljenje. Ta mesec nastavljamo po jablanovih deblih nekake pasti, kamor se zalezejo gosnice jablanovega zavijača. Pasti naredimo tako, da pest slame, lesne volne, pasove iz cunj ali iz valovitega papirja, namočene v betanaftolu, privežemo okoli debela sredi junija. Pasove moramo vsakih 15 dni pregledati, jih uničiti in zamenjati. Valovitega papirja ni treba menjavati.

INFORMAZIONE SINDACALE

Nuove norme che regolano i contratti di lavoro

Le nuove disposizioni si trovano nella revisione del Codice delle Obbligazioni svizzere e sono entrate in vigore il 1-1-72. Si deve notare che il padrone ha tempo un anno, per adottare queste disposizioni al contratto di lavoro già esistente (art. 7 delle Dispos. finali).

Lavoro straordinario (art. 321 c)

Il lavoratore è tenuto a prestare ore in più nella misura in cui è disponibile... tale lavoro deve essere retribuito con il salario normale più un supplemento di almeno un quarto (cioè il 25 per cento in più come minimo).

Gratificazione (322 d)

La legge non stabilisce per sé l'istituto della «gratifica» ma si limita a tutelare il diritto se ciò è stato stabilito in precedenza.

Il lavoratore ha diritto a questa «gratifica» anche se il lavoro termina prima della fine dell'anno sempre se ciò è stato accordato prima per contratto...

Licenziamento (art. 334 e seg.)

Il primo mese di lavoro fino ad un massimo di tre mesi può essere considerato tempo di prova (almeno che non sia stato stabilito diversamente per contratto normale o collettivo). Durante la prova ci si può licenziare con preavviso di sette giorni.

Quando il lavoro è iniziato da meno di un anno ci si può licenziare con il preavviso di un mese.

Dal secondo anno di lavoro fino al nono anno compreso ci si può licenziare con il preavviso di due mesi. Dopo dieci anni di lavoro ci si può licenziare con un preavviso di tre mesi.

In generale: Il padrone e il lavoratore possono in ogni tempo ed immediatamente porre termine al rapporto di lavoro (art. 337) per cause gravi. Spetterà al giudice stabilire la causa grave: ma quando il lavoratore è imputato di lavorare senza sua colpa questo non può costituire una colpa grave.

Quando il padrone non può licenziare (art. 336 e)

Nelle prime 4 settimane

e, dal secondo anno di lavoro, nelle prime otto settimane di incapacità lavorativa dovuta ad infortunio o malattia non dovuti a colpa del lavoratore.

Nelle otto settimane che precedono o seguono il parto della lavoratrice.

Salario ai superstiti (art. 338)

Alla morte del lavoratore il padrone deve pagare il salario ai superstiti (moglie, figli minorenni, o persone verso le quali il defunto adempiva un obbligo di assistenza) per un mese a contare dal giorno della morte.

Se il rapporto di lavoro è durato più di cinque anni il padrone deve versare un salario di due mesi.

Buonuscita (art. 339 b)

Se il rapporto di lavoro di un lavoratore avente almeno 50 anni cessa dopo 20 o più anni di servizio il datore

di lavoro deve pagare una indennità di partenza. Questa «buonuscita» non può essere inferiore al salario di due mesi o superiore al salario di otto mesi.

Questa «buonuscita» può essere diminuita o soppressa, se il rapporto di lavoro è stato disdetto dal lavoratore senza causa grave o se il pagamento dell'indennità esporrebbe il datore di lavoro a una situazione di bisogno.

Se il lavoratore muore questa «buonuscita» deve essere pagata ai superstiti.

Considerazione

Ad essere sinceri si può affermare che «c'è qualche cosa di nuovo» ma non si può dire che il legislatore sia stato «generoso» verso chi lavora.

Ci sembra che «qualche nuova norma» sia legata, molte volte, alla disponibilità, alle possibilità, al beneplacito del padrone.

Prihodi in odhodi vlakov iz videmske železniške postaje

Z uvedbo legalne ure je 3. junija stopil v veljavo nov vozni red, ki bo veljaven do 29. septembra t. l.

ODHODI	PROTI	BENETKAM:	IZ BENETK:	0,15 - 0,58
	3,32	5,00	5,14	5,32
	5,37	5,48	6,6	6,38
	7,10	8,27	9,46	10,40
	11,55	12,35	13,32	14,25
	15,05	15,15	16,01	15,59
	16,11	16,40	17,30	18,10
	17,56	18,46	18,56	20,20
	21,08	22,16	23,15	22,12
				22,32
				22,50
				23,02
				23,37
	PROTI TRBIŽU:	0,30		
	1,06	5,28	7,21	10,14
	12,25	13,45	15,08	15,18
	15,18	16,25	17,42	19,15
				23,07
				23,15
	PROTI TRSTU:	5,00		
	5,44	7,11	7,18	8,45
	10,34	13,03	13,19	16,05
	16,05	16,35	17,15	18,44
	18,44	19,13	21,05	22,30
				22,37
				23,10
	PROTI ČEDADU:	6,30		
	7,30	8,30	9,30	11,30
	12,30	13,30	14,30	15,30
	16,30	17,30		
				18,40
				19,50
				23,15
	PROTI TRSTU:	0,17		
	5,07	7,05	7,16	8,00
	8,21	9,59	11,44	13,27
	13,27	14,41	15,03	15,50
	15,50	16,16	18,38	19,50
				20,27
				21,47
				22,46
	PROTI ČEDADU:	6,20		
	7,20	8,20	9,20	10,20
	11,20	12,20	13,20	14,20
	16,20	17,20		
				18,20
				19,40
				20,40

Naslonila je roke na kolena, gledala v ogenj in pela.

«Tiho bod', tiho bod', ljubica, da ne bo zvedela mati tvoja...»

Glas ji je bil spočetka negotov, trepetal ji je od sramu, vsa je rdela od zadrege, bila je zmedena od začudenja, a to jo je kmalu minilo. Opogumila se je, pesem ji je ogrela srce, ni se več menila za vse okoli sebe, zaživela je samo navepu, glasovom, ki so ji vrelji iz dna globokega, neutošnega hrepenenja, kakor voda iz globokega studenca.

Gospod Martin je naslonil glavo na zid, zaprl veke in poslušal. Pesmi ni občutil tako kot Katina, dotaknila se je povsem drugih strun njegove duše. Trepetajoč navepu, čar glasov mu je prebujal spomin na marsikateri trenutek. Skrivnostna lepota, čudovita sila, ki je v mesečnih nočeh hrepenenja privrela iz narodove duše. Pred davnimi leti ga je bil le Prešeren rešil bridkega občutka siromaštva in manjvrednosti. V tem trenutku pa se je nenadoma zavedel silnega bogastva, ki se je v stoletjih ohranilo na teh počeh in gričih in njegov rod vezalo z ostalim delom naroda in ga še veže. Bilo mu je, kakor da se mu blažilne kaplje natekajo v srce, ga zamamljajo in tolažijo. A hkrati so mu sladkost blodile grenke misli. Kam to bogastvo? Kam ta lepota? Vse obsojeno v smrt?

Katina je odpela, dvignila obraz, ki se ji je svetil v ognju, in pogledala brata. Med petjem so ji bile stopile solze v oči. Čedermac je še vedno slonel z glavo na zidu in zapiral veke. Nenadoma jih je odprl in se zdrznil, kakor da se je prebudil iz sanj. Nasmehnil se je.

«Lepo si pela», je prikal. «Jutri boš zopet pela v

cerkvi. Pa ne takih», se je nasmehnil. «Zdaj pa zapoj kako pobožno. Pomagal ti bom».

No, to ni bilo nič nenavadnega. Prejšnja leta so v urah, ko je bil dobre volje, peli pobožne pesmi vsi trije, Katina, mati in on. Oddahnila se je.

«Katero?» je vprašala.

«Kakršno hočeš. Ti že veš. Sama izberi!».

«Ti, o Marija...»

«Ne, ne! Ne novejših. Kako staro, domačo».

Katina se je za nekaj trenutkov zagledala v okno. Medtem je vzšel mesec, polagoma se je začelo svetliti. Videti je bilo tenje dreves, ki so se pošastno premikale v vetru. Ozrla se je v brata, si obliznila suhe ustnice in zapela.

«Na gori je kapelca, kapelca žegnana...»

Pri drugem verzu je poprijel tudi Čedermac. S pogledi, zatopljenimi v gasnoči ogenj, sta pela o Mariji, ki je bila zaspala in so jo med spanjem okradli grdi Judeži. Bila sta prevzeta, ganjena, na licih jima je igral nasmeh, na obrazih jima je trepetala svetloba luči in plamenov.

Odpela sta, kuhinjo je zagnila tihota, še veter je za čas potišal. Katina je pogledala brata, ki je še vedno strmela v gasnoče oglje; po licih se mu je pretakal izraz bridkosti, pomešan z radostjo, pomirjenostjo in srečo. Kakor da se ga boji motiti, je nadaljevala delo. Bila sta zamaknjena vsak v svojo misel, vsak v svoje čustvo, ki ju je rahlo kot dih polnilo z blaženostjo... Da bi bilo vedno tako!

Čedermac je slabo spal in težko sanjal. Demonska

domišljija in resničnost, vse je bilo čudno spremešano med seboj. Prejšnji dan se je počutil krepkega, zdravega, lahkega, a zjutraj se je prebudil s težkim občutkom, kakor da mu je zastrupljena kri. Cutil je vročino. Ali se ga zopet loteva mrzlica? Dan je bil pust, čemeran, mrzel, dišalo je po snegu. Veter se je le še kdaj pa kdaj zagnal v veje, nebo je viselo nizko nad zemljo.

Tisto nedeljo se je nateklo v cerkev nenavadno veliko ljudi, da je bila natlačeno polna. Ko je odhajal v zakristijo, se mu je zdela, da je med možmi in fanti opazil več tujih obrazov. Ni se mnogo oziral, preveč je bil pogreznjen v svojo misel in skrb.

«Ali bomo peli?» ga je vprašal organist.

Tri dolge, napete trenutke se mu je zazrli v sive oči. «Pojte!» je skoraj hropnil iz svoje neodločnosti.

Prvi del maše je odbral kot v omotici. Motilo ga je petje, ki mu je prihajalo na uho. Zdelo se je, da se je vsa cerkev oddahnila in se razživela. Ni gledal po ljudeh, vendar je videl njihove obraze. Da, vedel je, da se njegovo čustvo ujema s čustvi vernikov. V prejšnjih časih se je v petje na koru pritaknil le kak glas iz ladje, zdaj pa je pelo pol cerkve. Kakor da so bili do smrti užežani in so planili po prvi kapljici tolažbe.

Malodušje, ki ga je bilo obšlo še davi, ga je minilo. Nenadoma se je počutil tudi telesno krepkejšega. Vendar so mu noge omahovale, ko je stopal na prižnico. Z mogočnim glasom, četudi je bilo čutiti rahel trepet na dnu, je zmolil očenaš in prebral evangelij. Nato se je oslonil, kakor ono nedeljo pred tedni, in se ozrl po vernikih.

za naše mlade bralce

Od kod človeku osemdeset let

Zasluzena kazen

Ko je Bog ustvarjal, je hotel dati človeku samo trideset let življenja.

«Ti boš kralj med vsemi mojimi stvori», - je rekel človeku, «mlad boš, zdrav, močan, razumen, a živel boš samo trideset let».

Človeku je bilo zelo drago kraljestvo na svetu, a ni mu bilo drago kratko življenje. Vendar ni ničesar rekel.

Za človekom je ustvaril Bog osla in mu rekel:

«Ti se boš preživljal z najslabšo hrano, pa niti te ne boš vedno sit. Tvoje ime bo v zasmeh ljudem, ki jim boš vlačil najtežje tovore in delal usluge, kakršnih jih nihče drug ne bo, a za plačilo te bodo mlátili po dolgem in počez. Živel pa boš trideset let».

«Gospod», - mu odgovori osel - «če bom moral take prenašati, mi bo trideset let preveč. Kaj bi lahko živel samo deset let?».

«Lahko, naj bo po tvoji želji!» - mu reče Bog.

Nato se mu približa človek, zakašlja in reče:

«Gospod, daj meni tistih dvajset let, ki jih osel ne mara».

«Vzemi jih takšna, kakršna so», mu odgovori Bog. Človek se je razveselil v srcu, ker je pridobil še dvajset let.

Po tistem je ustvaril Bog psa in mu rekel:

«Kar koli se imenuje tvoje, boš branil, dokler boš živ. Lajal boš na vsako nevarnost, čim jo boš začutil, a občutil jo boš vsakokrat že od daleč. Ne boš imel se sna ne počitka, ne boš nikdar ne južinal ne večerjal. Vse to boš delal bolj za druge kakor zase. Živel boš trideset let».

«Gospod», - mu je rekel pes - «če bo moje življenje tako nemirno, kaj bi lahko živel samo deset let?».

«Naj bo po tvojem, če ti je

tako prav!» mu reče Bog.

Človek malo zakašlja in pristopi:

«Gospod» - spregovori - «daj meni teh dvajset let, ki jih pes odklanja!».

«Dajem ti jih, kakršna so!» - mu reče Bog.

In človek se je spet razveselil v svojem srcu, ker si je tako podaljšal življenje. Nazadnje je Bog ustvaril opico in ji rekel:

«Podobna boš zelo človeku, a ne boš človek, ampak opica. Plezala boš po drevesih in skakala iz veje na vejo. Kar boš videla delati druge, boš delala tudi ti, ne da bi vedela, zakaj to delaš. Tudi ti boš živila trideset let».

«Gospod», - je dejala o-

pica - takšnega življenja je meni zadosti dvajset let, trideset mi je preveč».

«Naj bo po tvoji želji!» - je odgovoril Bog.

Človek se tudi tedaj začne česati po zatilniku, pokašljevati in si prste oblizovati in nazadnje reče:

«Gospod, daj meni teh deset let, ki jih opica noče!».

«Dajem ti jih, kakršna so!» - mu reče Bog.

In človek se je razveselil kakor majhno dete, da je nabral kar osemdeset let življenja. Tako je zdaj človek, dokler je v svojih najlepših letih, od rojstva do tridesetega leta, mlad, zdrav, lep, močan, zares kralj nad vsemi stvori na zemlji. Od tridesetih

do petdesetih let, ko se oženi in rodi otroke, mora delati in se mučiti, da si kaj pridobi. Zato živi kakor tisti, čigar leta je najprvo pograbil. Od petdesetega do sedemdesetega leta pridobiva manj, a čvrsteje čuva tisto, kar je do tlej pridobil. Zaradi tega laja kakor pes na vsako nevarnost, ki jo sluti, a sluti marsikaj. Zato tudi živi tako, kakor bi živel tisti, ki se je teh let odkrizal. Od sedemdesetega do osemdesetega leta se mu roke tresejo, noge klecajo, oči ne vidijo, ušesa ne slišijo, pamet se skrči, človek se pootroči in tedaj je čestokrat zares zelo podoben tistemu bitju, v čigar deset let se je nazadnje zagledal.

Zivale je nekje deklica, ki je imela mačeho, mačeha pa je imela hčerko, ki jo je bila privedla v hišo. Sovražila je postorko, jo tepla in zmerjala ob vsaki mogoči priliki in jo puščala trpeti lakoto in mraz, samo da bi se je tako čimprej znebila. A čim grše je ravnala z njo, tem bolj je bila deklica zdrava in še lepša. Ko je mačeha sprevidela, da ji ne more priti do živega, jo je zapodila od hiše, ko je bil njen oče šel nekam na pot. Šla je in ni vedela niti sama kam. Nazadnje se je zgubila v gozdu in je tavalja tja in sem, iskaje izhoda. Kar zagleda v daljavi ogenj in se napoti v tisto stran, od koder je ogenj svetil. Ko pride tja,

zagleda majhno nepočiščeno kočjo in v nji razmetan in skoraj že ugašen ogenj. Deklica vzame metlo, počisti lepo kočjo, razgrebe žerjavico, prinese drva, bolje zakuri, sede in čaka, kdo utegne priti. Toda zvečer je zapihala strašna burja, lomila je drevesa in zdelo se je, da bo vse s koreninami vred poruvala. Deklica se je skrila za kočjo, vsa drhteča od groze. Kar prilomasti od nekod zmaj, stopi v kočjo in začne vohati in reče: «Tu notri je rajska duša. Pridi ven, rajska duša, nič huđe ga ti ne bom storil!». Deklica pride ven in zmaj ji reče: «Kaj si ti kočjo počistila in ogenj zanetila?». Deklica mu odvrne: «Sem».

«Dobro», pravi zmaj, «zdaj me pa nekoliko počesaj!». Deklica sede, zmaj ji položi glavo v naročje in začne ga česati, Ali glej! Glava je polna črvov in smrdi kakor mrčes. «Smrdi kaj moja glava, deklica?» jo vpraša zmaj. Deklica mu odgovori: «Ne smrdi, oče! Diši kakor smilj».

Drugi dan zarana odide zmaj od hiše in veli deklici, naj nakrmi njegovo živino in skuha večerjo. Deklica začne vabiti živino, a sveta nebesa! Zbero se sove, kovirji, vrane, volkovi, lisice, jazbeci, dihurji, kar koli je zverine pod božjim soncem, vse se zbere h krmi. Ko jih deklica lepo nakrmi, se razidejo. In ko se zmaj zvečer vrne, vpraša deklico, ali je dobro nakrnila njegovo živino. «Sem», pravi. Ko je bila tako nekaj časa pri zčaju, ji reče zmaj: «Ako hočeš, pojdi domov! Ker si mi tako lepo služila, izberi katero tistihle skrinjice, in jo odnesi domov!». Deklica vzame najlažjo skrinjico. Zmaj jo vpraša, zakaj je izbrala najlažjo. «Ker vem», pravi, «da je najmanj v nji, vendar dovolj za nekaj dni moje službe». In tako odide.

Ko pride domov s skrinjico in jo odpre, vidi, da so v nji sami zlatniki. Ko mačeha to vidi, zapodi takoj tudi svojo hčerko z doma, da ji prinese skrinjico zlatnikov. Njena hči naleti na isto kočjo, toda hotela ni ne ognja zakuriti ne kože pospraviti.

Drugi dan zmaj spet odide in ji veli nakrmiti živino. Ko vidi deklica, kakšna živina je to, vzame palico, česne tega po nogah, onega po glavi, temu spet odbije peruti, tako da vse živali razžene. Zvečer pride zmaj in jo vpraša, ali je živina nakrmljena. «Seveda je, s palico!». «Dobro, dobro», reče zmaj. Ko se zdani, ji reče, naj gre domov. «Dovolj si mi služila», pravi, «na, vzemi po izbiri katero skrinjico hočeš za plačilo!». Deklica izbere najtežjo in jo odnese. Ko jo prinese domov, jo z materjo naglo odpreta, da si ogledata kup zlata v tako težki skrinjici. Ko pa se sklonita v skrinjico, skočita iz nje dve kačji. Ena plane v mater, ena pa v hčerko in ji ma izpijeta oči. Vse, kar sta iskali, sta tako tudi našli.

Ena oplata v blatu, druga iz blata

Zena Premodrega Salomona se je zagledala v nekega drugega kralja. Sklenila je zapustiti svojega prvega moža in zbežati k temu drugemu, a ni se mogla odkrasti, ker jo je imel Salomon pod strogo stražo. Zato se je dogovorila s tistim drugim kraljem, da ji pošlje nekaj, kar bo popila in se potem storila mrtvo. Ko ona tako umrje, ji odseče Salomon mezinec na roki, da spozna, če je res umrla. In ko vidi, da žena tega ni čutila in da je v resnici mrtva, jo da pokopat. Tisti drugi kralj pa ukaže svojim ljudem, da jo ponoči izkopljejo in prinesejo k njemu. On ji na neki način vrne življenje, vzame jo za ženo in začne z njo živeti. Ko izve Premodri Salomon, kaj se je zgodilo z njegovo ženo, se dvigne, da jo poišče, in odvede s seboj krdelo oboroženih

vojščakov. Ko pride v bližino glavnega mesta tistega kralja, ki mu je ugrabil ženo, pusti vojščake v gozdu. Naroči jim, naj takoj, ko zaslišijo trobento, na njen glas brž pritečejo njemu na pomoč, noseč vsak pred seboj zeleno vejo, on sam pa se odpravi v kraljev dvor. Na dvoru pa je bila sama žena s slugami, ker je kralj odšel na lov. Ko opazi žena svojega prvega moža, se prestraši, a ga vendar nekako prelisiči in zapre v neko sobo. Ko se kralj vrne z lova, mu pove žena, da je prišel Premodri Salomon in da je v tej in tej sobi saprt in mu reče:

«Pojdi takoj k njemu v sobo in ga ubij, a ne šali se in glej, da ne začneš z njim kaj govoriti, kajti če ga boš pustil izreči samo eno besedo, te bo posadil na led».

Z golo sabljo v roko od-

pre kralj vrata in stopi k Premodremu Salomonu, da mu odseče glavo. Salomon je mirno in brez strahu sedel na blazinici in ko je videl prihajati k njemu kralja s sabljo, se je nasmešnil. Ko je kralj to videl, se ni mogel vzdržati, da ga ne bi vprašal, zakaj se smeje. Salomon pa mu odgovori, da se smeje, ker hoče kralj pogubiti na ženskem vzglavju. Kralj ga tedaj vpraša:

«Kako bi drugače?».

Salomon mu odgovori:

«Jaz sem že v tvojih rokah. Zveži me in odpelji na polje za mestom ter me pogubi na videžu, a preden me pogubiš, ukaži, da zatrobijo trikrat na trobento, da bo vsakdo lahko slišal, kdor bo hotel, tudi lahko prišel in videl, a razen tega bo prišel še gozd gledat, kako kralj kralja pogublja».

Volk, pes in mačka

Pri hiši so imeli psa, ki je bil zelo star. Zaradi tega so ga spodili od hiše. Pes je šel od doma in vso pot jokal. Med potjo ga sreča volk. Vpraša ga: «Kaj ti je, psiček, da jokaš?» - «Saj mi ne moreš pomagati, kaj bi ti pravil», mu odvrne pes. Toda volk je silil v psa in ta mu pove svojo nesrečo. Volk mu nato reče: «Če ni nič drugega, ti tu lahko pomagam. Poslušaj me! Jutri bodo tvoj gospodar in njegova družina na senožeti kosili. Opoldne jim bo prinesla gospodinja južino. S seboj bo vzela tudi svoje najmlajše dete. Ko bodo pojedli, bodo šli vsi na delo, otroka bodo pa pustili v senci na robu gozda. Ti se skrij za mejo, ko bodo odšli na njivo, se splazi k otroku. Takrat bom prišel iz gozda in bom hotel odnesti otroka. Takoj začni lajati. Ko pridejo domači gledat, kaj je, bom zbežal. Ti pa teci za mano, toda ne smeš me oklati». Kakor sta se dogovorila, tako se je zgodilo. Mati je prinesla otroka in južino, pes pa se je približal, ko so bili

vsil na polju. Kmalu se je pripizil volk in hotel pograbit otroka. Pes je lajal, domači so prihiteli, volk je zbežal v gozd, pes pa za njim. Toda pes je tako ožumal, da je pozabil na zagotovo, da volka ne bo popadel. Krepko ga je zgrabil za nogo in mu vsekalo globoko rano. Volk je tu-lež izgubil, psa so pa domači veselo sprejeli v hišo in mu dali kruha ter sira, ker je rešil otroka. Zvečer je odšel pes iz hiše malo po vasi. Kar mu pride nasproti volk. Hud ga ozmerja in mu pravi: «Zakaj si me ogrizel, ko sem ti dejal, da me ne smeš? Pozivam te na dvoboj. Tamle za vasjo ob gozdu te bom čakal s svojim tovarišem. Tudi ti pripelji pričo s seboj. Ako ne prideš, te bom svedel s kožo in kostmi vred!».

Zalostno jo je mahnil pes proti domu, iz oči so mu tekle grenke solze in venomer je govoril sam s seboj: Kje bom dobil tovariša, da me bo spremljal? Ako dobim drugega psa, kaj mi pomaga

to? Volk dobi drugega volka in oba sva izgubljena». To je slišal maček, ki je šel mimo, pa je dejal psu: «Kaj jokaš, saj ti ni nič huđe ga!». Toda pes mu je odgovoril: «Kaj ti veš! Volk mi je dejal, da se bova spoprijela in da moram pripeljati s seboj pričo, kakor jo bo on». Maček mu je odvrnil: «Če ni hužšega, bodi brez skrbi. Jaz pojdem s teboj!». Toda pes je dalje tožil: «Kaj boš ti, ubogi muc! Saj te še nihče videl ne bo!» Končno se je vendar vdal.

Naslednjo noč je maček počakal psa. Odšla sta proti gozdu. Maček je šel pred psom z visoko dvignjenim repom. Bližala sta se gozdu, kjer ju je že čakal volk, ki je izbral za tovariša medveda. Ko sta volk in medved zagledala, kako prihajata dva proti njima, je dejal volk medvedu: «Glej, glej, kakšno žival pelje pes pred seboj! Kakšna živina je pač to? Veš kaj: jaz se skrijem tukaj v listje, ti medved pa zlezi na hrast». Volk se je skrtil

v listje, medved je zlezal na hrast. Ves prestrašen je volk poslušal, kaj bo. Pri tem je nekoliko vzdignil glavo, da je listje zašumelo. Maček je zaslišal šum in je mislil, da je miška, ko je zagledal volkovo uho. Hitro je skočil in zgrabil uho s tacami. Volk se je prestrašil še huže, skočil je pokonci in se zaletel v bližnjo skalo, da se je ubil. Maček se je zbal volka in skočil na hrast, kjer je skrit čepel medved. Ko ga je medved zagledal, si je mislil: «Volk je že ubil, zdaj bo pa še mene. Ne pomaga druga, kot da skočim z drevesa in zbežim: «Hitro je skočil na tla in tako nesrečno padel na tisto skalo, kjer se je že ponesrečil volk, da se je tudi sam ubil. Tedaj je skočil maček k psu in mu dejal: «Ali si videl, kaj sem storil? Pa me nisi hotel za tovariša! Še preden si se ti zavedel, sem ubil dve zveri, Ti nisi storil ničesar, jaz sem pokončal oba!».

Pes se mu je ves zahvalil in oba sta odšla vesela domov.

Lepa novica

Zelené okoli šole
vonjajoče lipe mnoge,
krog njih skače deca mlada,
da jo že boljijo noge.

Pa jim vrabec to začivka
z vejice ozelenele:
«Ali veste to novico?
Češnje, češnje so že zrele!

Že so zrele, vse že rdeče,
le ne glejte jih boječe,
kar je rdeče - jesti smemo,
pojte, da se jih najemo!».

Deca igro je pustila.
Dober svet je - primaruha -
treba slušati, če tudi
včasih ga le vrabček skuha.